

Godišnji izvještaj

Grupe za nestale osobe

Juli 2019. godine

Sadržaj

Uvod	3
Napredak (novembar 2018 – juli 2019. godine)	3
Aktivnosti na rješavanju neidentifikovanih ili NN slučajeva na području bivše Jugoslavije	4
Aktivnosti razmjene podataka o slučajevima nestalih osoba između domaćih institucija i s porodicama nestalih putem Baze podataka aktivnih slučajeva osoba nestalih u sukobima na području bivše Jugoslavije	5
Aktivnosti na razmjeni informacija o mogućim lokacijama skrivenih grobnica, grobnica u kojima su pokopani NN posmrtni ostaci i zajednička iskopavanja	5
Aktivnosti na uključivanju porodica nestalih osoba	6
Ostale relevantne aktivnosti	6
Zaključak	7

Uvod

1. Na petom samitu u okviru Berlinskog procesa, održanom u Londonu u julu 2018. godine, čelnici 14 učesnica Berlinskog procesa (Albanija, Austrija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Francuska, Hrvatska, Italija, Kosovo*, Njemačka, Sjeverna Makedonija, Slovenija, Srbija, Poljska i Ujedinjeno Kraljevstvo) potpisali su Zajedničku deklaraciju kojom potvrđuju značaj pronalaza i identifikacije osoba koje su nestale tokom sukoba 1990-ih godina na području bivše Jugoslavije i potrebu za intenzivnijim naporima na pronalaza i/ili identifikaciji oko 12.000 preostalih neriješenih slučajeva, posebno kroz poboljšanu multilateralnu saradnju i zajednički rad. Pomenute učesnice Berlinskog procesa u Deklaraciji su ponovo istakle značaj nepristrasne i učinkovite istrage slučajeva nestalih osoba u skladu s međunarodnim standardima zaštite ljudskih prava, osiguravanja aktivnog učešća porodica nestalih i suzdržavanja od svih oblika politizacije pitanja nestalih osoba. Zajednička deklaracija se oslanja na načela najbolje prakse, istaknuta u *Deklaraciji o ulozi države u rješavanju pitanja osoba nestalih usljed oružanih sukoba i povreda ljudskih prava* koju su 2014. godine potpisali predsjednici Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Hrvatske i Srbije.

Napredak (novembar 2018. – juli 2019. godine)

2. U sjedištu Međunarodne komisije za nestale osobe (u daljnjem tekstu: ICMP) u Hagu 6. novembra 2018. godine, predstavnici domaćih institucija nadležnih za rješavanje pitanja nestalih osoba (u daljnjem tekstu: domaće institucije) Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Hrvatske, Kosova* i Srbije¹, težeći poboljšanju učinkovitosti procesa traženja i identifikacije nestalih osoba, potpisali su Okvirni plan za rješavanje pitanja nestalih osoba iz sukoba na području bivše Jugoslavije (u daljnjem tekstu: Okvirni plan) s ciljem daljnjeg pospješivanja multilateralne saradnje.
3. Želeći dodatno doprinijeti rješavanju slučajeva nestalih osoba, Republika Hrvatska, kao punopravna članica Evropske unije, podržala je provedbu Okvirnog plana svojim učešćem u radu Grupe za nestale osobe.
4. Potpisivanjem Okvirnog plana, domaće institucije su **osnovale Grupu za nestale osobe** (u daljnjem tekstu: GNO) čiji su članovi predstavnici domaćih institucija iz Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Hrvatske, Kosova* i Srbije. Članovi GNO-a su sporazumno odlučili zajedno raditi na sljedećim pitanjima:
  - rješavanje neidentifikovanih ili NN (nomen nescio/bez imena) slučajeva na području bivše Jugoslavije;

---

* Ovaj naziv nije u vezi s pitanjem statusa Kosova i u skladu je s Rezolucijom 1244/1999 Vijeća sigurnosti UN-a i Mišljenjem Međunarodnog suda o proglašenju nezavisnosti Kosova.

¹ Odnos domaćih institucija Srbije i Kosova* nije tertian kao saradnja regulisana bilateralnim sporazumom ili protokolom, već kao saradnja koja se odvija unutar uspostavljenog mehanizma Radne grupe za osobe koje se vode kao nestale, u okviru dijaloga Beograd-Priština, što je u skladu sa tačkom 1. Okvirnog plana.

- razmjena podataka o slučajevima nestalih osoba između domaćih institucija i s porodicama nestalih putem Baze podataka aktivnih slučajeva osoba nestalih u sukobima na području bivše Jugoslavije;
  - razmjena informacija o mogućim lokacijama skrivenih grobnica i vršenje zajedničkih iskopavanja;
  - uključivanje porodica nestalih osoba u proces; i
  - organiziranje zajedničkih komemoracija u svrhu obilježavanja Međunarodnog dana nestalih.
5. ICMP je, uz finansijsku podršku Vlade Ujedinjenog Kraljevstva, pružio tehničku pomoć i pomogao rad domaćih institucija u provedbi Okvirnog plana.

Aktivnosti na rješavanju neidentifikovanih ili NN slučajeva na području bivše Jugoslavije

6. GNO je 4. decembra 2018. godine osnovao **Operativnu grupu za rješavanje NN slučajeva** (u daljnjem tekstu: NNOG).² Domaće institucije su u januaru 2019. godine imenovale osoblje, forenzičke i druge stručnjake u NNOG. Cilj NNOG-a je da, kroz razmjenu iskustava, zajedno osmisli usmjerene pilot projekte ograničenog obima, koji će domaćim institucijama pomoći u poduzimanju dodatnih koraka ka rješavanju NN slučajeva.
7. Do danas su članovi NNOG-a razmijenili detaljne informacije o nastojanjima da riješe problem NN slučajeva na svojim teritorijama. Imajući u vidu specifičnosti svake od domaćih institucija koje su dio NNOG-a, ali i sličnosti samog problema na čijem rješavanju rade, članovi NNOG-a su se složili da će u narednom periodu **izvršiti zajednički pregled NN slučajeva koji potiču s ograničenog broja lokacija** na teritoriju članova GNO-a. Uz to su članovi NNOG-a predložili specifične slučajeve od zajedničkog interesa za daljnji rad.
8. GNO je uvjeren da će razmjenom iskustava o dosadašnjem radu i zajedničkim pregledom predloženih NN slučajeva, stručnjaci moći definirati naredne korake u procesu rješavanja NN slučajeva.

---

²U mrtvačnicama u BiH nalazi se više od 3.000 neidentifikovanih (u daljnjem tekstu:NN) slučajeva; u Hrvatskoj ih ima oko 900, na Kosovu* 400, a oko 190 NN slučajeva je ukopano na općinskim parcelama u Srbiji. NN slučajevima se smatraju slučajevi koje se nije moglo identifikovati na temelju analize DNK ili klasičnim metodama identifikacije, koje su se primjenjivale prije nego što je u proces identifikacije uvedena analiza DNK, ili su ostali neidentifikovani iz drugih razloga, npr. historijski slučajevi koji ne potiču iz posljednjih sukoba. Domaće institucije, članice GNO-a, su već poduzele aktivnosti ka rješavanju ovog problema, ali je on još uvijek prisutan.

Aktivnosti razmjene podataka o slučajevima nestalih osoba između domaćih institucija i s porodicama nestalih putem Baze podataka aktivnih slučajeva osoba nestalih u sukobima na području bivše Jugoslavije

9. Svaka domaća institucija vodi, održava i organizira evidenciju nestalih osoba koja predstavlja službeni izvor podataka o nestalim osobama. Službene evidencije ostaju u nadležnosti institucija koje su ih i do sada vodile. Imajući u vidu prirodu sukoba i masovna pomjeranja ljudi, postalo je potrebno objediniti, uporediti i uskladiti pojedinačne evidencije u jednu bazu podataka. Jedinствена interaktivna baza podataka slučajeva nestalih osoba predstavlja alat u obliku radne platforme putem koje domaće institucije mogu pregledati, verificirati i usaglasiti slučajeve nestalih osoba koji su predmet interesovanja jedne domaće institucije prema drugoj, istovremeno osiguravši stalnu dostupnost, pouzdanije i ažurirane evidencije profesionalnim korisnicima i drugim partnerima u procesu. Takva baza podataka će omogućiti uvid i porodicama nestalih i drugim zainteresovanim stranama u postojeće evidencije, kao i online mogućnost davanja primjedbi i komentara domaćim institucijama.
10. **Baza podataka aktivnih slučajeva osoba nestalih u sukobima na području bivše Jugoslavije razvijena je** nakon zvanične razmjene pisama i potpisivanja sporazuma između ICMP-a i domaćih institucija 2016. i 2017. godine. Izvori podataka za osobe koje su nestale na Kosovu* su i dalje u fazi usaglašavanja. ICMP je razvio korisniku prilagođen softver za bazu podataka u koju su uneseni podaci koje su dostavile domaće institucije. Rezultat tih aktivnosti je baza podataka svih aktivnih slučajeva nestalih osoba sa područja bivše Jugoslavije.
11. Od januara do juna 2019. godine, **domaće institucije napravile su više od 445 unosa u Bazu podataka**, uključujući informacije o statusu slučajeva u svojim evidencijama, i uskladile unose o nestalim osobama.
12. U narednom periodu će članovi Operativne grupe za Bazu podataka nastaviti raditi na usklađivanju informacija u Bazi podataka i zaključivanju aktivnih slučajeva nestalih osoba s ciljem objavljivanja javno dostupne verzije baze podataka.

Aktivnosti razmjene informacija o mogućim lokacijama skrivenih grobnica, grobnica u kojima su pokopani NN posmrtni ostaci i zajednička iskopavanja

13. Tokom ovog izvještajnog perioda, **članovi GNO-a su razgovarali o razmjeni informacija o** potencijalnim lokacijama od zajedničkog interesa, kada se grobnica može nalaziti na jednom području, dok srodnici osoba ukopanih u grobnici žive na drugom.
14. U tom kontekstu su sve domaće institucije izrazile spremnost za provedbu terenskih istraga i, u skladu s nalazima, ekshumaciju posmrtnih ostataka. Domaće institucije su na sastancima pod okriljem Okvirnog plana, na bilateralnim sastancima i putem drugih uspostavljenih mehanizama, predložile 16 konkretnih lokacija na kojima će raditi u narednom periodu.

15. Iskopavanja na lokacijama od zajedničkog interesa će se vršiti u skladu s postojećim bilateralnim i međunarodnim sporazumima i postojećim mehanizmima saradnje, uz mogućnost prisustva stručnih promatrača zainteresiranih strana prilikom utvrđivanja mogućih mjesta ukopa, provedbe terenskih istraga i ekshumacija posmrtnih ostataka, i to na poziv domaće institucije koja je nadležna za područje gdje se navedene aktivnosti provode. Time se doprinosi poboljšanju profesionalnog partnerstva između domaćih institucija, potpisnica Okvirnog plana, a uspješni će rezultati rada podići razinu povjerenja javnosti u vjerodostojnost uložениh napora.
16. Najnovije informacije o napretku u rješavanju slučajeva koji su predloženi, kao i mogućih novih slučajeva, bit će uključene u naredni Godišnji izvještaj GNO-a.

Aktivnosti na uključivanju porodica nestalih osoba

17. Kako bi osigurali tačne i ažurirane informacije porodicama nestalih, **GNO se obavezao učestvovati na nizu sastanaka koji za cilj imaju informiranje porodica.** Porodice će biti obaviještene o napretku ostvarenom u okviru zajedničkog Okvirnog plana, ali i o drugim aktuelnim temama u vezi s pitanjem nestalih osoba. **ICMP je u januaru 2019. godine organizirao jedan takav sastanak u Bosni i Hercegovini,** koji je okupio predstavnike institucija i stručnjake uključene u rješavanje pitanja nestalih osoba.
18. Takvi skupovi pružaju platformu za razmjenu informacija i na taj način povećavaju transparentnost procesa i produbljuju povjerenje porodica nestalih i drugih zainteresovanih strana u rad domaćih institucija.
19. Tokom izvještajnog perioda predstavnici Regionalne koordinacije udruženja porodica osoba nestalih u sukobima na području bivše Jugoslavije (u daljnjem tekstu: RK) održali su sastanke sa svim domaćim institucijama, potpisnicama Okvirnog plana, na kojim su informirani o aktivnostima i rezultatima rada domaćih institucija tokom proteklih sedam mjeseci, kako bi porodice, članice RK-a bile u toku s napretkom u provedbi Okvirnog plana.

Ostale relevantne aktivnosti

20. Tokom ovog izvještajnog perioda, domaće institucije su održale niz bilateralnih sastanaka i drugih aktivnosti u okviru drugih uspostavljenih mehanizama saradnje:
  - Bosna i Hercegovina i Crna Gora su 28. marta 2019. godine završile tekst Protokola o saradnji u procesu traženja nestalih osoba. Vlada Crne Gore i Vijeće ministara Bosne i Hercegovine su usvojili Protokol, a potpisivanje će uslijediti u narednom periodu.
  - Domaće institucije Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine su na sastanku 17. aprila 2019. godine u Zagrebu, razmatrale Prijedlog pravila postupanja u provedbi Protokola o saradnji u procesu rješavanja pitanja nestalih osoba, koji je trenutno u završnoj fazi prijete usvajanja.
  - Domaće institucije Bosne i Hercegovine i Republike Srbije su 15. maja 2019. godine u Sarajevu usaglasile konačni tekst Radnih pravila i procedura za provedbu Protokola o saradnji u procesu rješavanja pitanja nestalih osoba između Republike Srbije i Bosne i Hercegovine.

- Domaće institucije Hrvatske i Srbije održale su sastanak 29. maja 2019. godine u Vukovaru o razmjeni informacija o lokacijama primarnih i sekundarnih grobnica u Vukovarsko-srijemskoj i Osječko-baranjskoj županiji u Hrvatskoj.
- Domaće institucije Kosova* i Crne Gore su 6. juna 2019. godine održale bilateralni sastanak na kojem su razgovarali o više tema, uključujući ukop posmrtnih ostataka osoba nestalih na Kosovu,* koje su identifikovane kroz zajednički rad domaćih institucija Kosova*, Crne Gore, Srbije i ICMP-a.
- ICMP je 23. maja 2019. godine u Prištini moderirao sastanak između domaćih institucija Srbije i Kosova* s ciljem razmjene informacija o NN slučajevima i usaglašavanja koraka ka njihovom rješavanju.

21. Što se tiče **vraćanja identifikovanih posmrtnih ostataka**, domaće institucije su u izvještajnom periodu provele sljedeće aktivnosti:

- Domaća institucija Republike Hrvatske predala je domaćoj instituciji Bosne i Hercegovine posmrtnu ostatku jedne osobe.
- Domaća institucija Republike Hrvatske predala je domaćoj instituciji Republike Srbije posmrtnu ostatku tri osobe.
- Domaća institucija Republike Srbije predala je domaćoj instituciji Bosne i Hercegovine posmrtnu ostatku dvije osobe.
- Domaća institucija Kosova* predala je domaćoj instituciji Republike Srbije nepotpune posmrtnu ostatku jedne osobe.

Zaključak

22. Domaće institucije nadležne za rješavanje pitanja nestalih osoba u Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori, Hrvatskoj, Kosovu* i Srbiji ostaju posvećene zajedničkom radu putem mehanizma GNO-a. Dosadašnjim radom su članovi GNO-a značajno pospješili međusobnu saradnju, što se ogleda u razmjeni informacija važnih za rješavanje pojedinačnih NN slučajeva i u dogovoru o zajedničkom radu na rješavanju ovih slučajeva. Nadalje, u proteklom periodu su članovi GNO-a intenzivno radili na razvoju Baze podataka aktivnih slučajeva osoba nestalih u sukobima na području bivše Jugoslavije, kao jedine baze podataka ove vrste u svijetu. Također su članovi GNO-a produbili dijalog o razmjeni informacija o lokacijama od zajedničkog interesa. Važno je napomenuti da su se članice GNO-a sastale s porodicama nestalih koje su okupljene u Regionalnu koordinaciju udruženja porodica osoba nestalih u sukobima na području bivše Jugoslavije kako bi ih informirali o napretku ostvarenom u vezi sa zajedničkim Okvirnim planom. Takvi sastanci su planirani i u budućnosti. Zajedničkim radom na rješavanju pitanja iz ovog Izvještaja, GNO poboljšava saradnju na rješavanju slučajeva nestalih osoba i vraćanju smiraja porodicama nestalih osoba. Takav rad gradi povjerenje između domaćih institucija i doprinosi pouzdanju u vjerodostojnost napora koje svaka institucija ulaže u pronalaženje i identifikaciju nestalih osoba, pomažući time, depolitizaciju samog pitanja nestalih osoba.

23. Mi, članovi GNO-a, želimo izraziti zahvalnost Vladi Ujedinjenog Kraljevstva za podršku važnim aktivnostima na rješavanju pitanja nestalih osoba, i ICMP-u za organizacijsku podršku prilikom provedbe Okvirnog plana.